

Дударець В. М.

кандидат архітектури, професор,
Київський національний університет
культури і мистецтва

КОМПОЗИЦІЙНІ ПРИЙОМИ СТВОРЕННЯ СУЧАСНИХ МАЙДАНЧИКІВ ВІДПОЧИНКУ В ДИЗАЙНІ

Анотація. У статті досліджуються особливості композиційних прийомів створення сучасних майданчиків відпочинку, їх стилі та роль у створенні навколишнього середовища та вплив на людей.

Ключові слова: майданчики відпочинку, структура майданчиків, навколишнє середовище, стилі майданчиків, ландшафт.

Аннотация. Дударець В.Н. Композиционные приемы создания современных детских площадок в дизайне. В статье исследуются особенности композиционных приемов создания современных площадок отдыха, их стили и роль в создании окружающей среды и влияние на людей.

Ключевые слова: площадки отдыха, структура площадок, окружающая среда, стили площадок, ландшафт.

Annotation. Dudarets V.N. Composition receptions of creation of modern child's grounds are in a design. The article investigates the features of compositional methods of creating modern recreation areas, their styles and their role in creating the environment and the impact on people.

Key words: grounds of rest, structure of grounds, environment, styles of grounds, landscape.

Надійшла до редакції 15.12.2011

Ступінь розробленості теми. Вивченням композиційних прийомів створення сучасних майданчиків відпочинку в дизайні загалом займалися такі провідні вчені як Л.І. Івахова, С.С. Фесюк, В. С. Самойлов, В.В. Лещинська, Ю. В. Попова, Ганічкіна О.П., Теодоронський В.С. та інші.

Останнім часом, в період несприятливої економічної ситуації в багатьох регіонах України, проблеми будівництва і створення сучасних майданчиків відпочинку в дизайні стають актуальними. Рівень досліджень в цьому напрямку не можна вважати достатньо вивченим.

Мета статті: вивчення особливостей композиційних прийомів у створенні різноманітних, сучасних майданчиків відпочинку та дитячих майданчиків.

Постановка проблеми. Висока ступінь загазованості, величезна скупченість населення виявило необхідність пошуку раціональних методів пошуку та втілення сприятливих умов перебування мешканців на міських вулицях та бульварах, які з кожним роком все більш насичуються пішоходами та транспортом.

Результати досліджень.

Одним з прийомів вирішення проблеми може бути влаштування різних по архітектурно – планувального структурі, добре оздоблених і по можливості ізольованих від транспорту і пішохідних потоків майданчиків відпочинку, більш віддалені і захищені від шкідливих особливостей міського середовища (шум, газ, курява та вібрації).

В залежності від архітектурно – планувального рішення ділянки, майданчики можуть бути призначені для більш-менш тривалого відпочинку в умовах міського середовища. На вулицях, майданах, перед різноманітними громадськими будівлями, біля зупинок міського транспорту, магазинів та інших закладів можуть влаштовуватись майданчики для короткочасного відпочинку (5 – 10 хвилин), і при можливості більш тривалого відпочинку (30 – 40 хвилин). При сприятливих умовах планування та забудови території (великих зелених масивів, нових широких вулиць, великих майданів) можливе спорудження майданчиків для більш тривалого відпочинку (1 – 2 години) котрі по своєму функціональному призначенні наближаються до невеликих скверів.

Майданчики відпочинку підрозділяються на три групи:

- 1 група – в міському ландшафті природного характеру (парки, сади, великі сквери та інші озеленені території).
- 2 група – в міській забудові (в громадських місцях та торгових центрах, віддалених будівель, на відкритих пішохідних майданчиках).
- 3 група – в щільній, компактній забудові міських майданів, головних вулиць старих кварталів.

Майданчики відпочинку 1-ої групи, котрі знаходяться в оточенні масивів зелених насаджень, вдаліні від транзитних та пішохідних потоків не потребують спеціальної ізоляції від шкідливих викидів міського середовища.

Вимоги необхідної ізоляції повинні дотримуватись при розташування майданчиків 2-ої групи на вулицях, майданах, на великих бульварах, враховуючи, що такі майданчики можуть стати не тільки місцем відпочинку перехожих, але і мешканців прилеглих жилих масивів. Ізоляцією від шкідливих викидів майданчиків цієї групи є те що вони розташовані вдалі від транспортного потоку та за захисним бар'єром із зелених насаджень.

Майданчики відпочинку 3-ої групи знаходяться в найневигодніших умовах, розташовані на невеликих, вузьких бульварах, та вуличках. Розташовані між будинками і тротуарами, вони знаходяться в специфічних умовах – в оточенні пішохідних і транспортних потоків. З бокових сторін ці майданчики мажуть бути захищені зеленими насадженнями, а з боку тротуарів вони здебільшого відкриті або мажуть бути захищені зеленими насадженнями, з розривом для проходу.

Майданчики відпочинку повинні органічно вписуватись в планування застройки мікрорайонних садів, між будівельних територій. По величині майданчики відпочинку поділяються на малі (10 – 80 кв. м), середні (80 – 200 кв. м) і великі (до 600 кв. м) .

Малі майданчики відрізняються простим плануванням і елементарним набором споруджень : одна, дві лавки, тара для сміття, декоративний елемент. До цієї групи належать майданчики біля магазину, суспільного будинку, театру, кіно, музею.

Середні і великі майданчики характеризуються більш складним плануванням і включають в себе декілька первинних малих майданчиків, квітники, декоративні водойми та інші елементи оздоблення, котрі збагачують композиційні рішення майданчиків і навколишній пейзаж. Для цих груп майданчиків характерна функціональна і ландшафтна роздільність з використанням газонів, галявин, систем водоймі різноманітних елементів природного та штучного рельєфу та декоративних елементів.

Архітектурно-планувальна структура майданчиків відпочинку може бути регулярною, вільною та змішаною.

Майданчики з регулярною структурою добре вписуються в сучасні суворі форми планування, архітектури будівель і споруд. Їх планувальні рішення мають бути простими, витриманими в єдиному стилі з навколишньою забудовою та архітектурою.

Майданчики відпочинку з вільною архітектурно – планувальною структурою слід передбачати в тих випадках, коли створюється необхідність, а за умовами планування міської забудівлі можливо створення умов максимально близької до природної. Такі майданчики мажуть бути розташовані в зоні тихого відпочинку житлових районів і мікрорайонів, садів, парків, скверів, на широких розмежувальних полосах озеленення між частинами вулиць і майданів, на бульварах, біля будівель. На основі вільної архітектурно – планувальної структури можливо споруджувати безліч різноманітних і зручних майданчиків відпочинку з живописними групами дерев, гарно – квітучих чагарників і квітників на фоні газонів, із затишними куточками відпочинку, алеями, доріжками, елемента-

ми оздоблень і обладнань, виконаних із місцевих природних будівельних матеріалів. На таких майданчиках доречно застосовування каменів, коряг та інших декоративних елементів природного походження.

Змішана архітектурно – планувальна структура здійснюється за рахунок органічного поєднання композицій двох планувальних структур – регулярної і вільної. Ця структура найбільш придатна до ділянок, розташованих в забудовлях при наявності відкритих озелених просторів. Ці майданчики мажуть організовуватись при необхідності об'єднання декількох майданчиків відпочинку, створених у вільному ландшафтному стилі в єдиний вузол, або при можливості створення штучної рельєфної ділянки.

Архітектурно-планувальні рішення майданчиків різних структур залежить від застосування, місця розміщення, місцевих природних умов, ландшафту, рельєфу, наявності водоймищ та зелених насаджень [7].

Наявність на майданчиках відпочинку природного або штучного водоймища поліпшує мікроклімат, забезпечує зняття нервової напруги, поліпшення самопочуття відпочиваючих перехожих.

Декоративні водоймища зі спокійною водною поверхнею мажуть бути простої геометричної форми, або вільної.

Водоймища геометричної форми органічно впливають в майданчики відпочинку регулярної архітектурно – планувальної структури. На невеликій за площею ділянці слід влаштувати прямокутні модульні водоймища, де поруч мажуть бути модульні плями квітникових газонів.

Декоративні водоймища вільної форми створюють враження природного середовища, що дуже важливо для міського ландшафту. Ці водоймища бажано влаштувати з водною рослинністю. На рівні водної поверхні влаштувати різноманітні декоративні елементи : скульптуру, вази, чаші і композиції із декоративних природних елементів. Вдало розташоване водоймище, оздоблене декоративними елементами, або озеленене водними рослинами може бути центром загальної композиції майданчика відпочинку [3].

Цікавими елементами оздоблення майданчиків відпочинку є безліч декоративних струмків та джерел, оздоблені декоративним камінням, в оточенні зелених насаджень, вони внесуть величезну живописність в загальну композицію майданчиків відпочинку. Струмки, при відповідних природних умовах, можливо оздоблювати каменистим руслом, берегами з порогами і водопадами, де вода чинить заспокійливо на відпочиваючих. Якщо до струмка ведуть прогулянкові доріжки, через нього можливо перекинути різноманітні містки [4].

Озеленення майданчиків відпочинку являється обов'язковим видом оздоблення. Перш за все зелені насадження значно зменшують наявність пилу й диму в повітрі міста, відіграють роль своєрідного фільтру. Вони впливають на формування мікроклімату в місті, бо діють на тепловий режим, вологість і ступінь рухомості повітря. Безліч видів декоративних рослин створюють широкі можливості для архітектурних композицій і планування міста у цілому.

Деревно – чагарникові насадження можуть бути успішно виконані для захисту майданчиків відпочинку від шкідливих забруднень міського середовища.

Навколо майданчиків відпочинку повинні висаджуватись дерева зі щільною кроною, які до того ж мають гарні звукозахисні властивості. До таких дерев можливо віднести каштан, клен, липу. Жива огорожа, або живопліт може бути добрим екраном від вітру, курави та шуму.

На території майданчиків дерева повинні розміщуватись так, щоб в саму спеку міста відпочинку знаходились в тіні. Майданчик відпочинку площею 60 – 80 кв. м з одним деревом, або групою дерев в центрі, практично повністю захистять майданчик відпочинку протягом усього дня.

При озелененні місць відпочинку слід створювати декоративні композиції в різні пори року, використовуючи для цього різноманітні листові та хвойні породи та чагарники, забезпечуючи композиційний та декоративний ефект протягом всього року.

При озелененні місць відпочинку, який знаходиться в міських умовах, слід використовувати широкий асортимент дерев і чагарників з різноманітними формами, розмірами крон, забарвленням листя і квітів, терміном цвітіння і декоративністю плодів, таких як: горобина, шипшина, кізил, спірея, липа, каштан, катальпа, самшит і різні види хвої [6].

Для покращення мікроклімату та санітарно – гігієнічного стану майданчика відпочинку повинні застосовуватись дерева – чагарникові рослини з високими фітонцидними властивостями, які найбільш пристосовані до умов міського середовища. До них відносяться: тополі, верба біла, в'яз звичайний, дуб червоний, ясен зелений, липа, яблуня сибірська, береза бородавчаста, черемха звичайна, кизильних блискучий, бузина червона, барбарис звичайний, порічка альпійська, бірючина звичайна, спірея, глід, порічка золотава, чубушник та багато інших.

На майданчиках необхідно широко застосовувати звичайні та яскраво квітучі чагарники, з тривалим періодом цвітіння. Тривалий період цвітіння, зміна фактури забарвлення дають постійну зміну ефекту від ранньої весни до пізньої осені, роблячи композицію з гарноквітучих чагарників надзвичайно ефектною та динамічною.

Та території майданчиків відпочинку використання квіткового оздоблення сумісно тільки в найбільш відповідальних центральних місцях великих міст, так як цей вид оздоблення хоча і високодекоративний, але і надзвичайно дорогий, бо надзвичайно трудоміський.

На вулицях і майданах слід висаджувати такі квітучі рослини, які легко пристосовуються до різноманітних хімічних сполук, що утворюються при викидах в атмосферу з великих промислових центрів [5].

При оздобленні майданчиків відпочинку, покриття окрім прямого призначення також суттєво впливають на весь зовнішній вид майданчика, при цьому правильний вибір покриття має велике значення.

Покриття залежить від архітектурно – планувального рішення, кліматичних та місцевих особливо-

стей ділянки. На майдані покриття повинне займати 20 – 40 % від усєї ділянки.

Для оздоблення пішохідних алей можуть використовуватись щебенчасті, гравійні, ґрунтові покриття в безлічних сумішах, покриття із збірних елементів, виконані із монолітного цементного бетону, пластобетону та природного камення.

Плити із звичайних кольорових бетонів в різноманітних сполуках, як по кольору, так і по фактурі можуть бути різних розмірів і форм, в тому числі із рваного каменя. Всі плити повинні мати жорстку поверхню.

Цементні та силікатнобетонні плити випускаються з фактурною поверхнею, з насічками, нарізками з виступаючим наповнювачем. Фактура плит покриття із природного каменя може бути пиляна з переривчастими бороздами глибиною до 2 мм, бороздчасті з шороховатою поверхнею з рельєфом 0,5 – 1мм, рівномірною шороховатістю з рельєфом 0.5 – 2мм.

Викладку плит можливо виконувати впритул або зі швами, котрі заповнюються чи дерниною, чи сипучим матеріалом.

Інтенсивність забарвлення бетону залежить від кількості фарбників в бетоні і кольорових наповнювачів (граніту, лабрадориту, габбо) з кольоровими в'язучими.

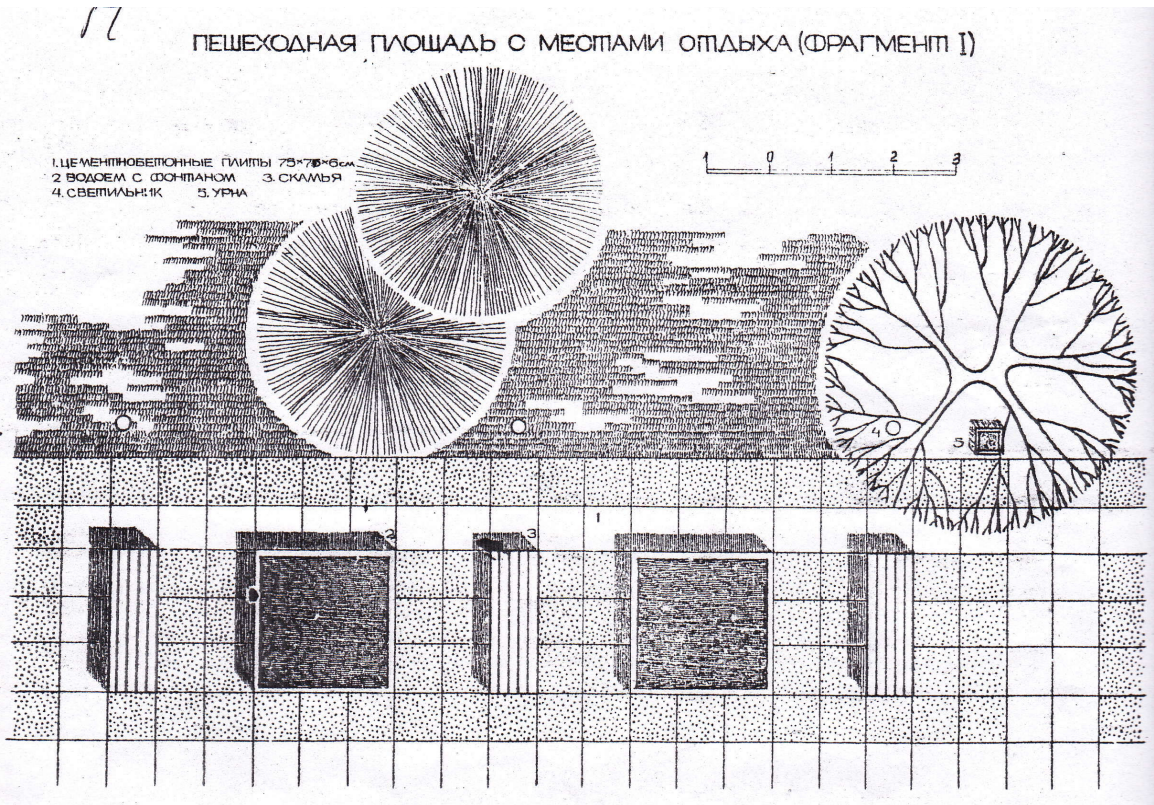
Прогулянкові доріжки та алеї можуть мати спрощене покриття 10 – 15см або ґрунтові, оброблені органічними або мінеральними в'язучими товщиною 7 – 10 см.

Для забезпечення стоку дощових вод, алеї та доріжки повинні мати відповідний профіль. Їх слід влаштувати вище газонів та квітників. При невеликій інтенсивності руху, можливо влаштувати доріжки та алеї на рівні з газоном [2].

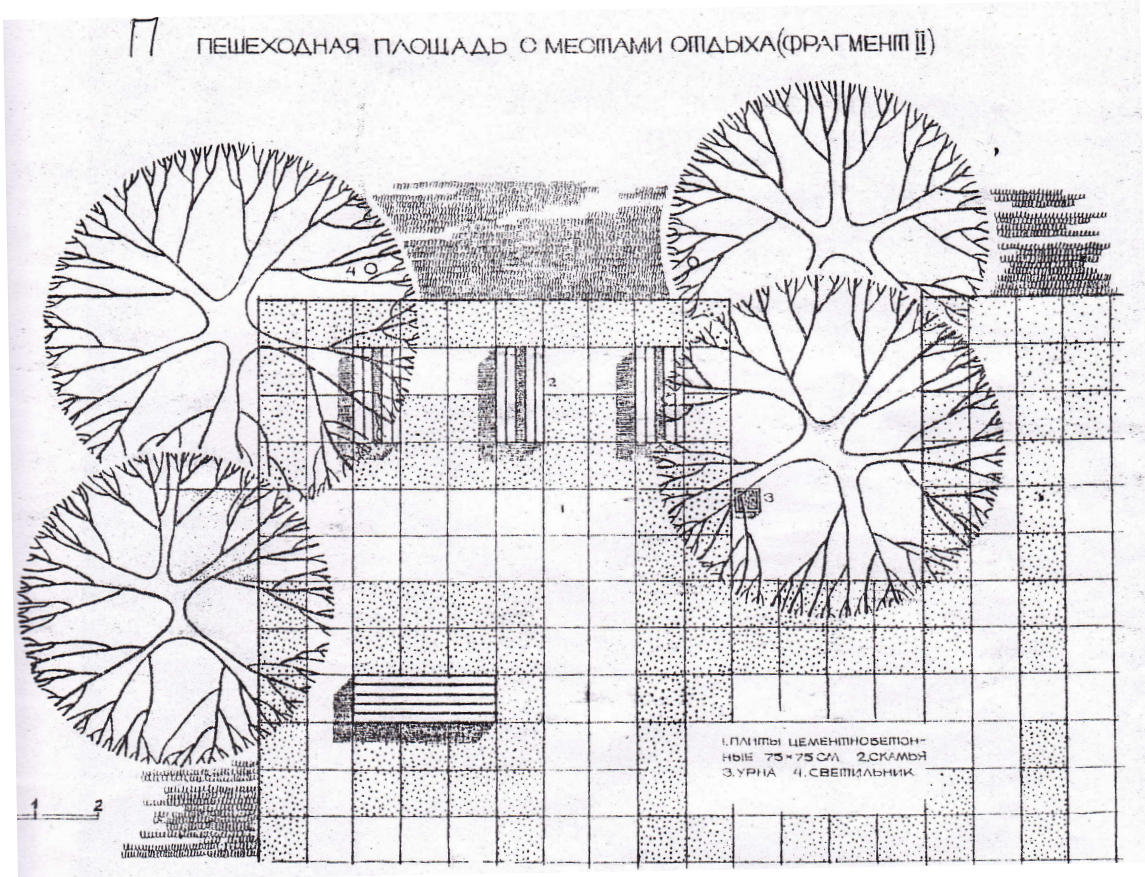
Для обладнання майданчиків відпочинку рекомендується наступна номенклатура основних малих форм: лавки різноманітних типів, тари для сміття звичайні та навісні, освітлювачі: для загального освітлення – паркового типу, для місцевого освітлення – торшерного типу, для декоративного освітлення – малі прожектори для підсвітлення водоймищ – герметичні освітлювачі, тіньові навіси (при відсутності дерев, котрі забезпечують тінь), квітникові вази, декоративні вази, питні джерела, декоративні водоймища та джерела, декоративна скульптура, декоративні стінки, декоративні елементи з природних матеріалів (камінь, коряги тощо).

Основними елементами облаштування майданчиків відпочинку являються лавки, які влаштовуються в карманах майданчиків. Кармани для лавок влаштовується з однієї сторони доріжок, або в шаховому порядку не ближче 5м одна від одної при наявності між ними зелених насаджень. Лавки слід відокремлювати від пішохідних потоків газонами, квітниками, декоративними водоймищами, квітниковими вазами тощо. При такому розміщенні у відпочиваючого утворюється враження самотності та відокремленості [2].

Лавки повинні бути прості по рішенню і конструкції, мати спокійний або нейтральний колір.

Мал. 1

Мал. 2

В місцях короткочасного відпочинку лавки можуть бути без спинок, а в місцях тривалого відпочинку – зі спинками, а іноді з підлокітниками. На майданчиках відпочинку можливе застосування переносних меблів.

Тара для сміття обов'язковий атрибут майданчиків відпочинку. Одна тара на 40 – 50 кв.м площі. Тара для сміття влаштовується біля лавок и повинна бути високою до 40 см або заглиблені; навісна тара вішається на будівлі, світильники, стінки, стовпи, на висоті 100 – 120 см від рівня землі [1].

Композиційне рішення розподіляючого майданчика засновано на контрасті вільних і геометричних форм, покриття майданчика геометричної форми повинно бути із декількох квіткових ділянок.

При озелененні слід прагнути, щоб квітник мав сходинову форму. Бажано, щоб квітникові стрічки, примкнуті до чагарників були нижче нього, або розташовувались ярусами. Це добре застосовувати для рослин різноманітних видів. Асортимент квітів підбирається за періодом цвітіння, висоти, забарвлення листя та квітів, періоду цвітіння, форми кущів та сумісності вирощування.

Чагарник повинен бути не високим, краще вічнозеленим або довго не скидаючий листя котрі підстригаються (самшит вузьколистий, таволга японська та інші) [5].

Майданчик відпочинку має два декоративних водоймища і лавки. Водоймище представляє собою невисоку бетонну чашу з виходячим на поверхню виливом води. Розмір чаші 2 х 2 м і висотою 40 см (мал. 1) На газоні в місцях відпочинку об лаштовані світильники торшерного типу. Всі елементи майданчика відповідають модулю плит покриття. Розмір майданчика відпочинку близько 70 кв. м .

Місце відпочинку (мал. 2) розташоване в курдонері і включає в себе три широкі лавки. Таке архітектурно – планувальне рішення ділянки може бути використане при оздобленні місць відпочинку на вулицях, в парках, садах та скверах.

Місця відпочинку обладнані брущатими лавками без спинок. Покриття майдану виконане з бетонних світло і темно – сірих плит, розміром 75х 75х 6 см, з яких зроблено крупно-масштабний малюнок, вказуючий на основний напрям руху.

Бордюри вздовж проїжджої частини вимощений темними бетонними блоками, в які вмонтовані світильники для підсвітки стику майдану з дорогою.

Висновки. Отже, підводячи підсумки характеристики композиційних прийомів створення сучасних майданчиків відпочинку, їх вплив на навколишнє середовище допомагає людині знайти спокій від повсякденної суєти, побути на природі, дихати чистим повітрям, набратися сил, тощо.

На сьогоднішній день ситуація докорінно змінюється. До послуг фахівця який може забезпечити цей відпочинок людям, існує багато джерел інформації, наявності багато літератури, присвяченої створенню майданів, різноманітність матеріалів, декорацій для втілення задумів створення майданчиків відпочинку.

Література:

1. Ганичкина О. «Декоративные растения вашего сада. Деревья, кустарники, цветы»; -М., 2008; Эксмо; -224 с.
2. «Водный сад» Энциклопедия Арт-Родник; 2004; -256 с.
3. Ивахова Л. И., Фесюк С. С., Самойлов В. С. «Современный ландшафтный дизайн»; Россия., 2008, -384 с.
4. Лещинская В.В. «Дизайн вашего участка» Аделант; - М., 2005, -120 с.
5. «Лучшие растения в дизайне сада» - Москва, 2008; -144 с.
6. Попова Ю. Декоративный водоем. Ниола; 206; -96 с.
7. Січева А.В. Ландшафтна архітектура 2- видання – М.: ОНКС – XXI ст., 2004 р.
8. «Структура дизайнера» РИП-холдинг, – 2008; – 272 с.

Квитка О. Л.

аспирант кафедры «Дизайн», старший преподаватель кафедры «Графический дизайн», ХГАДИ

МЕЖДИСЦИПЛИНАРНЫЕ АСПЕКТЫ СЕМАНТИКИ ГРАФИЧЕСКОГО ЗНАКА

Аннотация. В статье рассматриваются междисциплинарные аспекты дефиниции «графический знак», выявляются семантические различия значения термина в некоторых школах семиотики, философии, культурологии и др., и обосновывается важность понимания этих различий для вопросов проектирования современного визуального языка.

Ключевые слова: графический дизайн, графический знак, визуальный язык, коммуникация, информация, управление.

Анотація. Квітка О. Л. Міждисциплінарні аспекти семантики графічного знака. У статті розглядаються міждисциплінарні аспекти дефініції «графічний знак», виявляються семантичні відмінності значення терміна в деяких школах семиотики, в кібернетичі та в області комп'ютерних технологій, і обґрунтовується важливість розуміння цих відмінностей для питань проектування сучасної візуальної мови.

Ключові слова: графічний дизайн, графічний знак, візуальна мова, комунікація, інформація, управління.

Annotation. Kvitka O. L. *Interdisciplinary aspects of semantics of graphic sign.* The article considers crossdisciplinary aspects of definition "a graphic sign," reveals semantic differences in the meaning of the term at some schools of semiotics, cybernetics, computer science, and justifies the importance of understanding these differences for design of contemporary visual language.

Keywords: graphic design, graphic sign, visual language, communication, information, control.

Цель статьи – выявить семантические различия значения термина «*графический знак*» в некоторых школах философии и семиотики, в кибернетике, в области компьютерных технологий и т.д., и обосновать важность понимания этих различий для вопросов проектирования современного визуального языка.

Постановка проблемы. В современных публикациях, критических статьях, а также на страницах веб-сайтов, в интернет-блогах, на форумах, в словарях пользовательских программ и в профессиональных словарях, так или иначе имеющих отношение к проблемам визуальной коммуникации, очевидны значительные различия в употреблении терминов, ареал значения которых позволяет рассматривать их синонимами понятия «*графический знак*», происходит их смешение и замена.

Символ, ярлык, эмблема, аллегория, герб, клейнод, пиктограмма, тамга, тавро, клеймо, метка, значок, марка, логотип, идеограмма, графема, глиф, сигнификат, сигнал, иконка, картинка, мем, аватар — все эти, и множество других слов в складывающемся сегодня профессиональном словаре графического дизайна могут обозначать очень близкие понятия, всевозможные оттенки смысла, а иногда и принципиально различные явления. В рамках сферы визуальной коммуникации проблема определения смысловой пары «графический знак» состоит в исторической неопределенности и междисциплинарной принадлежности обоих составляющих этого термина.

Связь работы с важными научными или практическими задачами. Статья написана в соответствии с актуальными проблемами, рассматриваемыми на кафедре графического дизайна ХГАДИ.

Анализ последних исследований и публикаций. Еще более сложно и обстоит дело и с понятием «*знак*». «До какой степени сложности дошло современное учение о знаках и значениях» можно представить себе по результатам, которые еще в семидесятые годы прошлого века получил А. Ф. Лосев, анализируя научное определение понятия «знак». В своих исследованиях множества «негативных» и «позитивных концепций» по этому поводу он пишет, что, «например С. Пирс насчитывает 76 разных типов знаков, К. Огден и И. Ричардс насчитывают 23 значения слова «значение» [3. С.69].

Уже много десятилетий существует и развивается отдельная наука о знаках и знаковых системах — **семиотика**.

Семиотика, или семиология (греч. σημειωτική, от др.-греч. σημεῖον — «знак, признак»), — наука, исследующая свойства знаков и знаковых систем (естественных и искусственных языков). (от греч. semeion – знак, признак) наука, исследующая способы передачи информации, свойства знаков и знаковых систем в человеческом обществе (главным образом естественные и искусственные языки, а также некоторые явления культуры, системы мифа, ритуала), природе (коммуникация в мире животных) или в самом человеке (зрительное и слуховое восприятие и др.)

Это одна из специфических междисциплинарных наук XX века, которая наряду с кибернетикой, культурологией, структурной поэтикой и виртуалистикой долгое время претендовала на статус супердисциплины. Ч. Моррис представлял семиотику «органомом» научного познания, который станет частью «исследовательского снаряжения» ученого, поскольку язык — орудий

Надійшла до редакції 27.12.2011

познания. Несовершенное орудие часто мешает делу, поэтому все науки должны обращаться к семиотике за совершенствованием, уточнением, отшлифовкой своих лингвистических орудий. Научные истины он интерпретировал как надежные знаки, создаваемые человеком в практических целях [4. С. 147]. Семиотический подход предполагает исследование знака, как первоэлемента конструкции, статической структуры любых знаковых систем, определяющих его свойства [5. С.15]. Через понятие знаковой системы дается и определение знака как «дискретное состояние знаковой системы в данный момент времени» [6. С.125]

В основе семиотики лежит *понятие знака, как минимальной единицы знаковой системы, несущей информацию*, то есть *минимальной единицы языка*. Но поскольку абсолютно любой объект, любое явление в физическом мире и в сфере психики и мышления, может рассматриваться как *знак, несущий информацию*, то любая дальнейшая конкретизация этого понятия смещает его в область терминологии той дисциплины, которая рассматривает это явление.

В настоящее время существуют различные школы семиотики, и они демонстрируют различный дисциплинарный подход. Математическая логика видит в знаке прежде всего инструмент исследования самих логических законов. Структурная лингвистика предполагает структурно-функциональный способ исследования знака, как элемента системы языка, она изучает знак, прежде всего, как единицу языка человеческой речи, фонему, слово или высказывание; Лингвистический подход к объекту исследования предполагает структурно-функциональный способ исследования знака, как элемента системы языка. Он определяется выявлением закономерностей, присущих знаку в системе функционирования языка на разных уровнях. Социолингвистика выявляет закономерности, присущие знаку в системе функционирования языка на разных уровнях, прежде всего в его коммуникативной функции в обществе [5. С.15]. Культурологический подход рассматривает знак, как одну из символических форм наряду с мифологией, религией, культурой, наукой и т. п.

Психология анализирует знак в его отношении к психическим ассоциациям, к архетипам и к возможностям субъективной интерпретации. Логический позитивизм сводит значение знака к определению привычек, которые он производит на биологической основе, в том числе и у животных. Структурализм в философии определяет знак, как элемент структуры знаковой системы; другие направления философии под знаком понимает любой объект, обладающий значением [1.].

Рассмотрение любой знаковой системы реализуется семиотикой в расчленении структурного ее понимания на три аспекта — *синтаксис, семантику и прагматику*. Суть семиотического подхода на сегодняшний день ограничивается анализом знака в дихотомии «*означающее* — *означаемое*». В полифункциональной системе языка создается, сохраняется и передается информация. Носителем информации в сообщении выступают знаки, из которых построено сообщение. Знак состоит из того, что означает, то есть «означающее», и того, что означается, — «означаемое», которое включает *денотат, десигнат и коннотат*.

Оценку современного состояния семиотической науки дает в своей статье «Семиотика общая и семиотики частные» лингвист и семиотик А. Соломоник.

Он утверждает, что «до настоящего времени ... не существует общей для большинства семиотиков согласованной парадигмы, которая обеспечила бы нормальные исследования по решению нерешенных проблем в этой области знания. Не существует согласованных представлений даже о том, что такое знак и знаковая система, какова их основные свойства и характеристики, какова их хотя бы приблизительная классификация. Не существует, таким образом, и тех концептуальных схем, которые позволили бы нам общаться на одном и том же языке, без труда понимая друг друга. Семиотика до сих пор находится на предпарадигмальном уровне, ... и ей еще предстоит сформироваться в полноценную науку со своим понятийным аппаратом и методами исследования [7.]».

Результаты исследования. Несмотря на такую, казалось бы, не вполне положительную оценку нарабатанного знания в семиотической науке, для *понимания знака, как предмета проектирования в графическом дизайне* представляется очень ценным любой из перечисленных выше подходов к рассмотрению этого феномена. Область современного графического дизайна, как и семиотика, находится в сложных междисциплинарных отношениях, и обнаруживает большое количество пересечений со всеми перечисленными выше дисциплинами в теории и на практике.

Помимо альтернативных постмодернистских тенденций, в современном графическом дизайне *рационализм и функционализм* остаются сущностными атрибутами качества знака и знаковых систем, выражающие генеральное направление *ясности коммуникации*. Это вытекает из прагматических основ дизайна (связанных с экономическими стратегиями, бизнес-планами, технологиями производства, маркетингом и т. п.) и предполагает необходимым использование математической логики, как на уровне методов проектирования, так и на уровне формальных признаков. Кроме того логико-математический анализ языка знаков визуальной коммуникации, будучи базовым методом эпохи модернизма, сегодня обретает новую актуальность в новых задачах графического дизайна, связанных с последними направлениями прикладной лингвистики, с созданием информационных языков в коммуникации человек — машина. Все это обуславливает более широкое междисциплинарное сотрудничество и применение в дизайнерской практике методов логической формализации, математического моделирования, вероятностных статистических приемов, позволяющих формализовать визуальные образы для новых нужд цифровых технологий.

Психофизиологическая основа знаковой визуальной коммуникации та же, что и в членораздельной человеческой речи — это *вторая сигнальная система* действительности, по теории условных рефлексов, разработанной еще физиологом И. П. Павловым [2. с.169]. Сенсорные сигналы первой системы, вступая в устойчивое взаимодействие с визуальными знаками, не в меньшей, а, может быть, и большей степени, чем фонетическая речь, создают условия для возникновения абстрактного мышления. Вторая сигнальная система репрезентует образ материального мира визуальных кодах, позволяющих человеку оперативно обрабатывать, хранить и извлекать из архивов своего опыта необходимую информацию об окружающей действительности.

Выдающийся психолог и педагог Л. С. Выгодский, разработавший орудийно-знаковую теорию культурно-